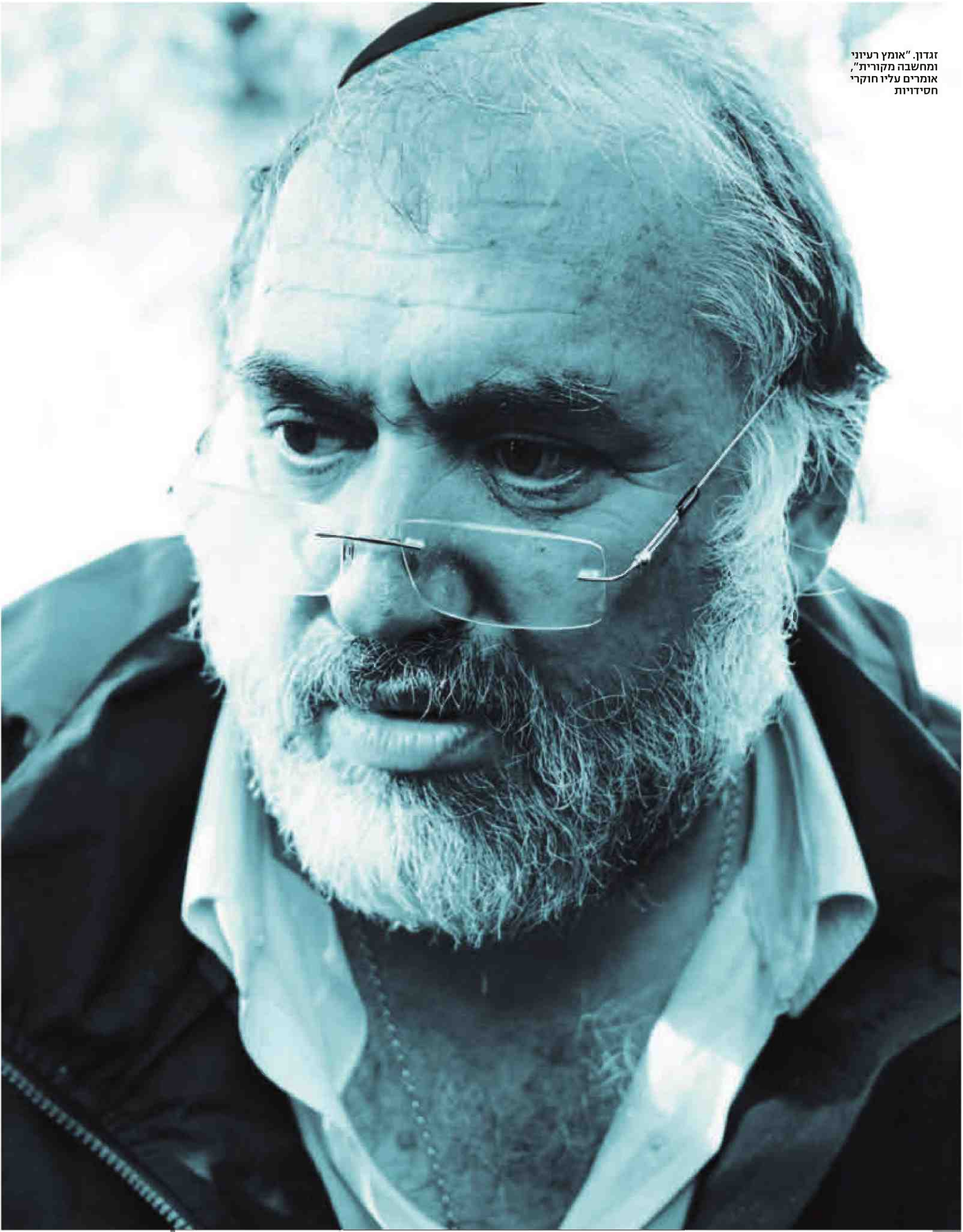

תכירו: האדמו"ר א"ז

אברהם זגדון, מנהיג זרם הא"זניקים בחסידות ברסלב, התפרנס עד לאחרונה כאינסטלטור • הוא שולט בכל הפוסקים וספרי הקבלה, אבל טוען שלא קרא אותם • ודווקא כשהחל לצבור פופולריות נפל ברשתה של נערת פיתוי • מה סוד הקסם של האיש שראשי התיבות של שמו מרוססים בכל רחבי העיר? | שלומי בוחניק, 8 במוסף

זגדון. "אומץ רעיוני
ומחשבה מקורית",
אומרים עליו חוקרי
חסידיזם

משִׁיחַ? זה דבר קטן עלי

אברהם זגדון נחשב לאדמו"ר המרתק ביותר בחסידות ברסלב • הוא בן למשפחה אמידה מטוניסיה, אך עד לאחרונה עבד כאינסטלטור • הוא מתנגד למיסטיקה, אבל מאמין שיש לו יכולות על־טבעיות • הוא אינו קורא היטב, אבל שולט בעל פה בכל הפוסקים וספרי הקבלה • והוא לא אוהב שמכנים אותו 'משיח', אבל יש מאות חסידים שמאמינים בו ומרססים את ראשי התיבות של שמו (א"ז) ברחבי העיר

✕ שלומי בוחניק ✕ צילומים: מהאלבום הפרטי

לפי חוץ, כל קשר בין אברהם זגדון לעולם החסידות מקרי בהחלט. הוא הולך בעצמו לשוק, אין לו מכונית יוקרה, הוא מקפיד שתלמידיו יקראו לו בשמו הפרטי ואפילו הסמכה לרבנות אין לו. ואם כל זה לא מספיק, דיבורו אטי ומהורהר. גם העושר והראויות של האדמו"רים פסחו עליו. הוא חי בבית צנוע ועד השנים האחרונות התפרנס מעבודות אינסטלציה.

למרות כל הדברים הללו, ואולי דווקא בגללם, זגדון נחשב לאדמו"ר בחסידות ברסלב. יש לו חסידים, הוא הקים את זרם הא"זניקים הקרוי על שמו ורואה בעצמו היורש הישיר של רבי נחמן מברסלב. "בסיפור של זגדון יש כל המאפיינים של סיפור חסידי משוכח, שגם שם שוטה הכפר הפך לאדמו"ר גדול ופתאום באורח פלא מתגלה שכל אמירה שלו מסתירה בתוכה עומק עצום", אומר מקורב לשעבר.

צינורות הלב והבית

את סיפור הסינדרלה החסידי הזה ראוי לפתוח בראשיתו. אברהם זגדון נולד בטורניסיה לפני 58 שנה בשם חיים אובר זגדון. במהלך גל ההגירה של יהודי המדינה הגיע גם הוא לצרפת. "אבי היה איש עשיר בצרפת – היו לו עסקים ומאות דירות, וגם אני הייתי איש עסקים, אבל אחרי שנולדתי הבכורה החלטתי לעלות לישראל, בשנת 1987", הוא משחזר.

כשהגיע לישראל תורגם השם אובר בטעות לאברהם ומאז זה נשאר שמו. "לא חסר לי כלום בצרפת, אבל מגיל שלוש הבנתי שיש בי עומק יוצא דופן. לא קיבתי את אף פעם את מה שאמרו לי ותמיד הרגשתי שיש לי כוחות יוצאי דופן. אני זוכר

שאפילו חזיתי את האינטיפאדה הראשונה. כששמעתי את המורה שלי אומרת שדתיים זורקים אבנים על חילונים אמרתי לה שעכשיו בעונש על הקטרוג ערבים יורקו אבנים על יהודים", הוא מבהיר. ההתחלה בישראל לא היתה קלה. אמנם הוא הגיע ממשפחה עשירה אך הקפיד לא לבקש מאביו עזרה. הוא החל לעבוד בשכר ברכות כדי לפרנס את ילדיו ובמקביל חזר בתשובה והתקרב לחסידות ברסלב, ובמיוחד לרבי ישראל אודסר שידוע כמי שהפיץ את הסיסמה 'נח נחמ נחמן מאומן'. "פגשתי אותו במגבית בצרפת, ומאז הוא ידע על כוחותיי ואפילו הצהיר על כך ברבים", מרגיש זגדון.

גם אחרי ההצהרה של אודסר "כוחותי של זגדון נותרו סמויים מעיני הקהל הרחב. "השינוי בא כשהוא הגיע לביתו של אחד החסידים כדי לעשות שיפוץ ודיבר איתו על קבלה. החסיד כל כך התלהב ממנו עד שהוא הפך אותו למורה ורבו. במקום לטפל בצינורות של הבית הוא טיפל לו בצינורות של הלב", מסביר מקורב לשעבר של הרב.

בין ציניות לרצינות

חסידות ברסלב, שצמאה לאדמו"רים, מיהרה לאמץ את זגדון אל חיקה. לפינת ה'זולה' שלו בעין כרם, שעברה בשנים האחרונות לקרית משה, נהרו מעריצים מכל זרמי החסידות. הוותיקים הצטרפו לחוזרים בתשובה ולבחורים מהצינורות הדתית וכולם הסתקרונו מהאדמו"ר שער סק ביום בביתו ובערב מפליא בהגותו. "בריעבד זה היה שורש חורבנו של הרב. הגיעו אליו אנשים שלא הבינו מה הוא רוצה מהם. הם התמרמרו מהאנטי־ממסדיות שלו. גם הרב מצדו גירש כל מי שלקח סמים או נראה לו מפוקפק", מסביר חסיד לשעבר. "לא היינו נפגשים הרבה באמצע השבוע. עיקר המפגשים נערכו

**על מוסד הרבנות:
"כעם הצעתי לרב גדול להחליף את בגדיו לחולצה ולג'ינס כמו אחד התלמידים שלי. הוא אמר לי שמדובר בלבוש תועבה ואמרתי לו שהוא בעצמו תועבה. הרי אפילו שלמה המלך היה לבוש בבגדים צואים"**

צילום: משה קורן

בשבת או בראש חודש. בדרך כלל היינו עושים 'על האש' בתחילת המפגש, אחר כך אנשים היו מתחילים לספר בדיחות ומחקים אנשים אחרים, ובסוף כולנו היינו מתיישרים לרגעים של רצינות". רגעי הרצינות הללו מרתקים במיוחד. "אברהם היה אומר מילה. ממתיך דקה ואז אומר עוד מילה לא קשורה. אחרי עשר דקות שבהן הוא אמר עשר מילים שלא קשורות זו לזו, אחד התלמידים היה לוקח את המילים ויוצר מהן תוכנה נדירה. רק חשוב לציין שכין זה לבין מה שהרב התכוון לומר לא תמיד היה קשר", מסביר המקורב לשעבר.

נראה שהתיאור הזה עושה מעט עוול לרב. גם אם דבריו לא תמיד משכנעים, ומורכבים מהרבה פרפראות וגימטריות, קשה לטעון שהם אינם מגובשים. "כל מה שצריך כדי להבין את הדברים שלי זה להקשיב. אני חושב בדרך שונה מכך לם ולכן אנשים מנסים להטיל בי דופי. באותם אנשים אין דעת, ולכן הם מנסים להגיד שכל מה שאני אומר אלה שטויות", תוקף זגדון.

שולט ברמב"ם

זגדון רחוק מאוד מדמות הדרשן הכריזמטי ואין לו השכלה תורנית פורמלית. ועם זאת, חידושי מוכיחים ידע, בקיאות ומחשבה יצירתית. "זה סוד הקסם של אברהם", מסביר תלמידו תמיר עורקובי. "הוא מעולם לא קרא את הרמב"ם, אבל יודע לצטט אותו היטב. איך הוא עושה את זה? אני חושב שכל מי שיעשה אתה ועוד אחת יבין מה זה אומר על כוחו". עורקובי מלווה את הרב כבר 14 שנה. "כשחזרתי בתשובה ניסיתי להתקרב לכל הזרמים, עד שהגעתי לברסלבים. באתי לשיעור של רב מפורסם, אבל סבלתי שם. הכריחו אותי להגיע לשיעורים בכור

משיח? זה דבר קטן עלי

עם תלמידיו. "אני חושב בדרך שונה לכן מנסים להטיל בי דופי"

בע וחליפה שחורה והתייסרתי שם בכל שנייה. חשתי שזה רחוק מהפשטות שאני מחפש בתורה."

באחת מנסיעותיו לקברו של רבי נחמן באומן גילה עורקובי את זגרון. "הסתק" רנתי לדעת במי מדובר, דווקא כי הרב שלי תקף אותו", הוא משחזר. "הגעתי לשיעור שלו ולא ממש הבנתי על מה הוא מדבר, אבל האינטואיציה השאירה אותי שם. גם כשחשבתי שמה שהוא מלמד הפוך ממה שאני יודע, הרגשתי שמה שהוא אומר זה נכון".

עורקובי הפך לתלמיד נאמן. הוא החל להגיע לשיעורי הרב וגם הוציא אלבום שירים שהוקדש לזגרון. באחד השירים אף קרא לו 'זגדונגו, מורנו ורבנו'. "אב" רהם ודאי מתנגד להגדרה הזאת. הוא תמיד אומר שאם אנחנו קובעים שיש אחד מעל השני אז אנחנו טוענים שיש אפליה בהחלטות הקב"ה. מצד שני, מאז הבעל שם טוב לא שמעתי על אדם עם ראייה כל כך מדויקת של המציאות."

נערת הפיתוי

כשזגרון החל לצבור פופולריות בראשית שנות האלפיים נשלחה אליו צעירה שניסתה לפתות אותו. שמועות רבות הופצו עליו במשך השנים – זו השמועה היחידה שאליה הוא התייחס ואף הודה שנפל. הגילוי המסעיר השיג את מטרתו ורבים מהמצטרפים לזרם של זגרון עזבו לקהילות ברסלביות אחרות. זגרון וקהילתו נותרו די מבודדים בחסידות.

"אני זוכר שבהתחלה הוא ניסה להכ" חיש, ואז בסוף אמר לנו ששמו לו סמים בכוס ולכן הוא איבד את חוש הדעת שלו", מסביר תלמידו לשעבר. זגרון מנסה לנמק: "האם יש אדם שאין לו נפילות? בדיוק כמו שאם כלי רכב עשה תאונה פעם אחת לא זורקים אותו, כך עושים לאדם. אפילו רבי נחמן אומר שאחרי שאדם נופל הוא הופך להיות צדיק גמור, ולכן אני לא מבין איך אנ" שים שמאמינים בתורתו של רבי נחמן מתעלמים מאחד הדברים החשובים ביותר שהוא אמר. בתהילים כתוב שדוד המלך זכה שהמשיח ייצא מזרעו מכיוון שחטא והודה בחטאו".

לאחר החשיפה הוריד זגרון פרופיל. הוא אמנם המשיך לארח את נאמניו ול" צאת איתם מדי שנה לאומן, אך כוכבו

דעך. אפילו תלמידו הקרוב ניב שמר עזב אותו, והבהיר שהספרים שכתב בשם זג" דון אינם קשורים לרב. "זו היתה נקודת משבר. גם אלה שאהבו את רעיונותיו תהו פתאום אם באמת מדובר בר" עיונותיו או שמדובר בפרץ גאונות של שמר", מסביר תלמיד לשעבר.

ויש גם סיפורי נסים

זגרון פוסע על קו דק. מצד אחד הוא מסרב להצהיר על עצמו כעל משיח או נביא. מצד שני סיפוריו מלאים בנסים שאירעו לו לדבריו. "אני לא יודע מדוע קיבלתי את הכוחות האלה, אבל אני לא נביא. בלי קשר אלי אני יכול לספר שה" משיח יהיה אדם שיתנגדו לו והראשונים שיקבלו אותו יהיו הגויים והחילונים, מכיוון שאחרים עדיין שקועים בתוך העולם שלהם".

באחת מדרשותיו סיפר זגרון על יום שבו הוא שהה לכאורה בנתניה ובירר" שלים באותה עת. הדבר המדהים בסי" פור שאיש מהנוכחים לא ניסה לשאול אותו איך זה ייתכן. "איין לי מושג איך, אבל אמרו לי את זה פעמים רבות. פעם אפילו אמרו לי שראו אותי ביער באמצע הלילה, בזמן שישנתי", הוא מתגאה. לא כל תלמידיו של זגרון שלמים עם סיפורי הנסים. "זה החלק שאני פחות מתחבר אליו, אבל זה עדיין לא עוצר אותי מלחשוב שהוא אדם נדיר", מסביר

**על נערת הפיתוי:
"האם יש אדם שאין
לו נפילות? בדיוק כמו
שאם כלי רכב עשה
תאונה פעם אחת לא
זורקים אותו, כך עושים
לאדם. דוד המלך זכה
שהמשיח ייצא מזרעו
מכיוון שחטא והודה"**

לדוגמה נחום פצ'ניק. "אני מעדיף לה" תמקד בצדדים היפים של אישיותו ושל העומק שלו ולא בדברים אחרים". כמו רבים מתלמידיו של זגרון, גם פצ'ניק הגיע מהציונות הדתית. הגר" עין הקשה של תלמידיו מורכב דווקא מצעירים בני 35 שלמדו בישיבת הקי" בוץ הדתי במעלה גלבוע – מהמתונות והפלורליסטיות ביותר של הציונות הדתית.

ד"ר גראב: "תופעה מרתקת"

"להבדיל משאר הזרמים הברסלביים, שמורכבים מחוזרים בתשובה, אל זגרון מגיעים בעיקר תלמידים שאינם מחפשים את המיינסטרים החרדי ואפילו לא את המיינסטרים הברסלבי", מסביר ד"ר יונתן גראב חוקר חסידיות מהאוניברסיטה העברית. "הם אוהבים את הייחוד שלו ואת העובדה שיש בו אומץ רעיוני ומחש" בה מקורית. זו תופעה מרתקת".

חוקרי משנתו של זגרון מוקסמים בעיקר מהתעוזה של פסיקותיו. לדוגמה הוא מתייחס לקיום המצוות כאל תקנה שעתידיה לחלוף מן העולם כשעם ישראל יהיה בשל לכך. "גם רבי נחמן התייחס אל היסודות האלה, אבל מאז ועד היום כמעט שלא היו רבנים שעסקו בנושא. בזגרון יש מספיק יצירתיות כדי לדון בנושאים האלה, שנחשבו לטאבו", מסביר הרב משה רט, שחקר את דרשותיו. ד"ר תומר פרסיקו ממכון הרטמן משוכנע שיש במשנתו של זגרון אלמנטים נוצריים. "ההיבטים האנטי-הלכתיים מזכירים את משנתו של פאולוס. אני יודע שיש בחסידות של זגרון אנשים שכועסים לשמוע את זה, אבל צריך להזכיר להם שגם הנצרות צמחה מהיהדות".

החיים על פי זגרון

באחת מהדרשות של הרב סיפר לו אחד מתלמידיו שהוא אינו אוכל אצל הוריו מטעמי כשרות. "הרב זעם עליו ואמר שהוא לא מבין איך בגלל חומרות הכשר" רות שקבעו חכמים הוא מבטל את מצוות כיבוד הורים, שהיא אחת מעשרת הדב" מספר אחד ממקורביו. "הוא אמר לנו שרבי ישראל אודסר מעולם לא ברך את הכשרות של אנשים".

העמדות של זגרון הן מעל הכל אנטי- ממסדיות. מעבר ליחס הביקורתי שלו להלכה הוא מעודד עבודה על חשבון לימוד תורה. "הוא תמיד אומר שאם אדם רוצה כסף הוא צריך ללכת לעבוד. שלא יסמוך על הנס. הוא שונא את המיסטי" קה שמסביב לדת ולא פעם לעג לרבנים שחילקו קמעות אבל לא היה בהם עומק רוחני", מבהיר מקורב אליו.

בנושא הכספי טוען הרב, שמתפרנס כיום מייעוץ לחברה קבלנית, שכל אדם צריך לדאוג קודם כל לעצמו. "הרבה פעמים התיקון האמיתי של אדם הוא דווקא בעבודה ולא בלימוד תורה. גם כשמגיעים אלי אנשים ומבקשים עזרה אני אומר לאנשים לא לעזור להם אלא לתת להם לבקש מהקדוש ברוך הוא", מספר הרב. "רק כשאין ברירה אני מע" ניק לתלמידיי עצות כלכליות".

להבדיל מפוסקים רבים לאורך הדורות הוא רואה בהוצאת זרע לבטלה חטא שיש עליו כפרה, ואף אינו מתיירא מלעסוק בשיעוריו בנושאים בעלי אופי מיני. "הוא אמר לנו בשיעור שאם גבר אינו דואג שגם אשתו תגיע לסיפוק מיני, זה כאילו הוא שכב עם אשת איש", מסביר עורקובי. "האם יש עוד רבנים שמסוגלים לחשוב על פתיחות ויצירתיות כאלה?". אפילו העולם הטכנולוגי, שמרתייע את החרדים, איננו מפחיד את זגרון. "הוא אומר שזו הדרך של הקדוש ברוך הוא לדבר איתנו. הוא אומר שבתקופה כזאת השכלולים הטכנולוגיים הם ההוכחה שקיים מישוהו שעדיין דואג שהעולם יתפתח", מסביר הרב משה רט. "מבחי" נתו לא רק שמותר להתחדש במוצרים כאלה – אלא זו אף מצווה".

הדבר היחיד שמרגיז את זגרון אלה הרבנים – לא רק אלה שמשמיצים אותו אישית אלא אלה שמשמיצים בעיניו את עם ישראל. "שמעתי שרב מפורסם מבקר את הציונות הדתית וקובע שהם לא דתיים ושהיין שהם שותים הוא יין נסך. איך הוא יכול לומר כזה דבר? איך הוא מסוגל לקטרג ככה על עם ישראל?".

כת או דת?

בשנים האחרונות מונה הזרם של זגרון מאות אנשים – אלה ששרדו את סערות המאבקים בין החצרות והחליטו להפיץ את תורתו. חסידיו גם החלו לרסס ברחו" בות ירושלים את כתובות הגרפיטי 'א'ו', ראשי התיבות של שמו. בנוסף מופיעים ראשי התיבות גם בטבעות הנישואין שלהן ואפילו בטליתות. רובם גם קראו לילדיהם על שמו: אז, עוז או עז.

אדם רציונלי אינו יכול שלא לתהות על אמינות הסיפורים של זגרון. גם יחס הת" למידים אליו מוכיח הערצה עיוורת. "אני יודע שככה זה נראה לאדם מן השורה, אבל אין פה שום כת אלא רק רעיונות שמצרי" כים הבשלה. מי שמכיר אותי לאורך זמן, יודע מי אני", מסביר הרב. "הבעיה של הברסלבים היא לא הקהילה שלנו".

זגרון מכון את דבריו למצב המורכב של חסידות ברסלב כיום. לצד הזרם הגובר של העולים לאומן, מספר החסי" דים עצמו עומד במקום כבר שנים רבות.

← משיח? זה דבר קטן עלי

**על מיסטיקה:
"אני לא מאמין בכל
המיסטיקה הזאת.
כל פעם שניגש
אלי מישוה שרוצה
להחליף את שמו כדי
להבריא או למצוא
שידוך אני אומר לו
שזה לא הפתרון.
הפתרון למצוא את
השינוי בתוך עצמך"**

ואם לא די בזה, החסידות עדיין נאבקת על מקומה ועל הלגיטימיות שלה בעור לם החרדי.

במלחמת הקיום הזאת נראה שגרעין הא"זניקים יציב מתמיד. "אנחנו מונים כמה מאות אנשים, אבל מדובר באנשי שים שבטוחים בצדקת דרכם", מסביר אחד החסידים. "מי שנמצא אצל הרב יישאר איתו עד המוות".

בין פיכחון לתימהון

קשה שלא ליפול שבי לקסמו של הרב. הוא אוהב את החיים הטובים. בחולצת הנאוטיקה היוקרתית שלו הוא מדבר על הקוסקוס שהוא אוהב לאכול, מספר מדי פעם בדיחה ובעיקר מרבה בסיפורים שלא ברור אם הם משל או שמא היו באמת.

"פעם הצעתי לרב גדול להחליף את בגדיו לחולצה ולג'ינס כמו אחד התלמידים שלי. הוא אמר לי שמדובר בלבוש תועבה ואמרתי לו שהוא בעצמו תועבה. הרי אפילו שלמה המלך היה לבוש בבגדים צואים. אם זו התורה שלו, זו בושה", הוא מתאר.

כשזגדון אינו פולט הכרזות מוזרות על כך שצרפתית היא מקור כל הדיברים בעולם, או מעביר שיעורים על בריז'יט ברדו וחלקה בבריאת העולם, אפשר להתייחס ברצינות לדבריו. לא

פעם נראה שהוא יודע להצביע במדויק על כל חוליי החברה הדתית. "אני לא מאמין בכל המיסטיקה הזאת. כל פעם שניגש אלי מישוה שרוצה להחליף את שמו כדי להבריא או למצוא שידוך אני אומר לו שזה לא הפתרון. הפתרון הוא למצוא את השינוי בתוך עצמך".

מוסד המשפחה חשוב מאוד לזגדון. אחרי פרשת הפיתוי הוא הבין שהמשפחה נמצאת מעל הכל. "אשתי לא מסכימה להכניס הביתה איש מתלמידיו. היית צריך לראות אותי אתמול מקלף בטטות ועוזר לה. אני עושה הפרדה מלאה בין השיעורים לבין הבית שלי", הוא מסביר.

לבני הזוג זגדון יש שישה ילדים. שלושה מהם נולדו נכים. הוא אב מסור, ומלווה אותם לכל מקום. "מעולם לא ביקשתי מהקדוש ברוך הוא שום דבר עבור עצמי. תמיד אני מתפלל בשביל עם ישראל, איני יכול לפרט, אבל אני יודע היטב מדוע דווקא אני קיבלתי את הקושי הזה", הוא מסביר.

התעוררות

בחודש שעבר יצא לאור 'ספר השיחות' של אליהו זגדון, בעריכת תלמידי דיו חגי חריף ואליהו מלכה. "מדובר בספר שמזכיר מאוד את הספר שבחי הר"ן שנכתב על רבי נחמן מברסלב, ורק מוכיח עד כמה תלמידיו של אביהם זגדון רואים בו את היורש הטבעי של רבי נחמן", מסביר מקורב לקהילה. הספר החזיר את זגדון לקדמת הבמה. הפולמוס בעניינו שב להסעיר את העולם החסידי והרבני והפעם נראה שגם הספקנים בשלים יותר לקבל את דבריו.

"אני מרגיש שהוא חוזר לשורשים של ברסלב. בדיוק כמו רבי נחמן, ובשונה מהרבנים המאוחרים שפיתחו תפיסות עולם שמדניות יותר", מסביר חוקר היהדות והבלוגר ד"ר תומר פרסיקו.

זגדון, באופן מפתיע, לא קרא עדיין את הספר. הוא עסוק יותר בהסכמות מגדולי הרבנים, שמבוששות להגיע. "גם על המשיח אמרו שיהיו התנגדותיות, אבל לי יש את הקצב שלי. גדר לי הרבנים אומרים לי שהם מסכימים עם דבריי אבל מפחדים להצהיר על כך".

אז להבין מכאן שאתה המשיח?
"משיח זה דבר קטן עלי. מה זה ייתן לי? המטרה שלי היא להגן על היהודים ועל אלה שפוגעים באהבה בין יהודים".